

De maker en de entrepreneur

Antoon Quaedvlieg over de allocatie van
auteursrechten

Jacqueline Seignette

Vereniging voor Auteursrecht 7 juni 2024

De auteur in het werk van Antoon

Antoon de auteur - de inhoud, de vorm (en de omvang)

Over de auteur en zijn persoonlijkheidsrechten:

1992: Auteur en aantasting, werk en waardigheid (oratie)

2012: Moral Rights (met Jan Kabel) In: Hugenholtz, P.B., Quaedvlieg A.A., Visser, D.J. (eds.), A Century of Dutch Copyright Law, deLex 2012.

2013: Le droit moral aux Pays-Bas Les Cahiers de propriété intellectuelle Vol 25. no. 1, p. 409-427

2019: Aantasting, eer en redelijkheid in het persoonlijkheidsrecht Noot bij Dijkstra/de 4 Jaargetijden, BIE 2019, nr. 24

De auteur in het werk van Antoon

Over de auteur en de allocatie van het auteursrecht:

2001: Onderneming, werknemer en intellectuele eigendom.

In: Asscher-Vonk, I.P.; Faber, N.E.D.; Kortmann, S.C.J.J. (ed.), Onderneming en werknemer, p. 329-415.

2011: Commentaar op Auteurswet art. 7

in: C.J. Loonstra & W.A. Zondag (red.), Sdu Commentaar Arbeidsrecht, Sdu 2011, C.6.4.

2012: Authorship and Ownership: Authors, Entrepreneurs and Rights.

in: Synodinou, T.E. (red.), Codification of European Copyright Law: Challenges and Perspectives, Kluwer Law International, 2012, p. 197-232.

2013: Auteursrecht op octrooiaanvragen

Collegiaal advies voor de Juridische Commissie van de Orde van Octrooigemachtigden, januari 2013

- het auteursrecht is het recht van **de maker** (artikel 1 Auteurswet).
- de maker is de persoon die het werk heeft gemaakt (*creator doctrine*).
- dit staat niet in de wet. Spreekt voor zich. Althans..
- de Auteurswet kent twee uitzonderingen:
 - artikel 7 Aw: de **werkgever wordt als de maker aangemerkt** van bepaalde, in dienstverband gemaakte, werken. Tenzij anders overeengekomen.
 - artikel 8 Aw: een **rechtspersoon wordt als de maker aangemerkt** van een werk dat rechtmatig wordt openbaar gemaakt door en onder de naam van die rechtspersoon en zonder dat daarbij een natuurlijke persoon als maker wordt vermeld. Tenzij anders overeengekomen.
- deze fictieve maker is de originair auteursrechthebbende
- Nederland is met dit fictief makerschap buitenbeentje in Europa

- Uniewetgever is terughoudend met harmonisatie
- richtlijnen kennen de exclusieve rechten toe aan de **auteur**, maar bevatten geen definitie van **auteur**
- behalve ten aanzien van computerprogramma's en filmwerken

computerprogramma's (Softwarerichtlijn 1991):

- de maker (author) is de natuurlijke persoon die het programma gemaakt heeft of, indien de wetgeving van de lidstaat zulks toestaat, de rechtspersoon die door de nationale wetgeving als rechthebbende wordt aangemerkt
- werkgever is bij uitsluiting bevoegd de economische rechten uit te oefenen, tenzij anders overeengekomen

filmwerken (Verhuurrichtlijn 1992, Kabel- en Satellietrichtlijn 1993, Duurrichtlijn 1993):

- de hoofdregisseur wordt geacht auteur te zijn
- lidstaten mogen ook andere personen als co-auteur aanwijzen
- lidstaten mogen vermoeden van overdracht van verhuurrecht aan producent aannemen

Duurrichtlijn: bijzondere regel voor berekening van beschermingsduur voor werken waarvan lidstaat rechtspersoon als rechthebbende aanmerkt

Antoon:

“On the few subjects where legislation on initial ownership exists, Community law embraces the “Wünschkontur” of the creator doctrine as a starting point, but basically allows for every imaginable departure from that rule.” Authorship and Ownership, p. 221.

- tegen deze achtergrond promoveerde ik in 1994 op mijn proefschrift “Challenges to the creator doctrine”
- in het proefschrift ontwikkelde ik een theorie over de allocatie van rechten aan werkgevers en opdrachtgevers
- ik was daarna wel klaar met het onderwerp, maar Antoon niet!
- Antoon ging op zoek naar een benadering van de allocatie van auteursrechten die uitgaat van de *creator doctrine*, maar rekening houdt met de belangen van entrepreneurs
- weerslag van dit onderzoek o.a. in:
 - **Onderneming, werknemer en intellectuele eigendom (2001)**
in: Asscher-Vonk, I.P.; Faber, N.E.D.; Kortmann, S.C.J.J. (ed.), *Onderneming en werknemer*, p. 329-415.
 - **Authorship and Ownership: Authors, Entrepreneurs and Rights (2012)** in: Synodinou, T.E. (red.), *Codification of European Copyright Law: Challenges and Perspectives*, Kluwer Law International, 2012, p. 197-232.

De visie:

principeel in de basis, praktisch in de toepassing

persoonlijkheidsrechten:

- behoren toe aan de feitelijke maker
- fictief makerschap in de wet vormt geen argument om aan te nemen dat de persoonlijkheidsrechten aan de fictieve maker toekomen. Merkenrecht biedt adequatere bescherming van de belangen van entrepreneurs
- of de maker zijn persoonlijkheidsrecht kan uitoefenen, hangt af van de omstandigheden. De belangen van de entrepreneur kunnen zwaarder wegen. In de meeste arbeidsrelaties moet van stilzwijgende afstand worden uitgegaan.

De visie:

exploitatierechten:

relatief eenvoudige harmonisatiedoelen:

- exploitatierechten komen altijd originair toe aan de maker (*the creator*)
- werken gemaakt in dienstverband: wettelijk vermoeden van overdracht aan werkgever
- opdrachtwerken: wettelijk vermoeden van overdracht op basis van doeloverdrachtsleer – alleen die rechten die de opdrachtgever nodig heeft

De visie:

maar deze oplossingen gebaseerd op arbeidsovereenkomst en opdrachtovereenkomst zijn eigenlijk te categorisch:

- academische werknemers
- auteur neemt zelf ook vaak risico - financieel en qua reputatie
- innovatie en creatieve kwaliteit vereisen dat auteurs kunnen beschikken over rechten, zodat ze een passende beloning kunnen bedingen. Dit geldt vooral voor de personen die essentieel zijn voor het creëren van het *ensemble* van het werk, zoals de hoofdregisseur van een filmwerk (in tegenstelling tot de personen die daar slechts een individuele bijdrage aan leveren).
- innovatie wordt belemmerd als auteur rechten bij vorige werkgever moet achterlaten en niet kan voortbouwen op zijn werk

visie:

“a true showpiece of community legislation” zou zijn een horizontaal regime voor ‘works made for producers’

- verder onderzoek nodig; kijken naar allocatieregels voor collectieve werken (o.a. Frankrijk) en filmwerken
- onderscheid maken tussen personen die slechts een individuele bijdrage leveren en personen die een centrale rol vervullen in het creëren van het eindproduct

Antoon toont zich optimistisch over harmonisatie:

harmonisatie zal nauwelijks controversieel zijn want er is slechts een kleine minderheid aan lidstaten die makerschap toekennen aan iemand anders dan de echte auteur.

“Attaching authorship to the creator of the work will put an end to the non-transparency and the inconsistencies of the present system. Such harmonisation will hardly be controversial. National systems allocating authorship with an entity other than the author are a small minority and where this happens, it will always be disputed in the internal order for its incongruity.” *Authorship and Ownership*, p. 215.

En bovendien: HvJEU zal harmonisatie aanjagen.

Antoon ontleent dit optimisme aan de uitspraak van het HvJEU in *Luksan/van der Let* (ECLI:EU:C:2012:65):

- het Unierecht merkt de hoofdregisseur aan als de auteur
- als auteur moet hij over zijn auteursrecht kunnen beschikken. Dit wordt gewaarborgd door artikel 17 Europees Handvest
- daarmee is niet verenigbaar dat de wet de exploitatierechten aan de producent toekent
- ook mag de wet niet voorzien in een onweerlegbaar vermoeden van overdracht aan de producent
- een weerlegbaar vermoeden van overdracht mag wel
- maar niet t.a.v. het niet voor afstand vatbare recht op een vergoeding voor thuiskopiëren

“Het thema van de rechthebbende is in het Europees auteursrecht nog maar rudimentair ontwikkeld. Luksan legt een hoeksteen voor de ontwikkeling van het leerstuk. De betekenis van de uitspraak kan moeilijk overschat worden. Inhoudelijk dwingt zij bewondering af. Het Hof beoefent knappe evenwichtskunst; steeds wordt evenwicht nagestreefd tussen auteur en exploitant. Het Hof heeft oog voor het belang om de exploitatierechten bij de producent te concentreren. Een vermoeden van overdracht aan de producent is daarom toegestaan. Maar een overdracht van rechtswege, of een onweerlegbaar vermoeden van overdracht, is te zeer in het nadeel van de auteur. Dat kan dus niet.”

Over het karakter van het weerlegbare vermoeden van overdracht:

“Therefore, by this judgement the CJEU made it clear that the essential element of the technique of the rebuttable presumption of transfer is that at the very least, the author will retain the possibility to agree otherwise by way of a contract. In order to ensure this, it is essential that the right is initially allocated with the author so that it cannot pass in the hands of the producer without going ‘via’ the author. In a way, one could characterize it as a ‘mandatory allocation to the author of a possibility to agree otherwise’.” Authorship and Ownership, p. 221.

Commissie Auteursrecht - met lid Quaedvlieg – in 2011: filmmaker kan het wettelijk vermoeden van overdracht aan de producent opzij zetten door zijn rechten op voorhand aan een derde over te dragen.

Hoge Raad in 2020: de filmmaker kan het wettelijk vermoeden alleen opzij zetten door met de producent anders overeen te komen (*Lira/Ziggo*, ECLI:NL:HR:2020:1548).
Geen prejudiciële vragen gesteld.

Was Antoon te optimistisch?

- harmonisatie is er nog niet van gekomen.
- maar de roep om harmonisatie is terug! Want:
- kan een AI model of het bedrijf erachter gezien worden als maker en/of eerste rechthebbende van AI output?
- en willen we dat?
- de overwegende mening is dat auteursrecht een menselijke schepping vereist
- maar er zijn vaak wel mensen betrokken
- kan het AI bedrijf die menselijke bijdrage toe-eigenen?
 - het unierecht bepaalt niet dat de auteur alleen de natuurlijke persoon kan zijn die het werk heeft gemaakt
 - en laat de mogelijkheid open dat de nationale wetgeving een rechtspersoon als rechthebbende aanmerkt.

ALAI resolutie 17 februari 2024: Affirms that the humanist principle that inspires the provisions of the Berne Convention requires us to consider that, in the absence of creative and determinative intervention by a human being, no production resulting from an automatic data processing system can claim to be vested with rights based on this Convention.